

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4. Vtrum penitentia auferat culpam remanente reatu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

ARTICVLVS IIII.

Utrum possit per penitentiam unum peccatum sine alio remitti.

2. q. 9. ar. 2. & 3. di. 36. ar. 1. & 4. di. 35. q. 1. ar. 2. q. 1. corp. & disto. q. 2. ar. 1. q. 2. cor. & disto. q. 2. ar. 5. q. 3. ad 1. Homil. 10. Ezech. circa medium. In psal. 118. serm. 18. in prin. tom. 4. referret de consec. di. 3. c. 1. coniola. 210.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur qd possit per penitentiam unum peccatum sine alio remitti. De n. Amos 4. Plui super vnam ciuitatem, & super alteram ciuitatem non plui: pars vna compluta est, & pars super quam non plui, aruit, quod exponens Greg. * super Ezech. dicit, Cum ille qui proximum odit, ab alijs vitijs se corrigit, una cadēq; ciuitas ex parte cōpluitur, & ex parte arida manet: quia sunt qui cum quadam iustia refecant, in alijs grauiter perdurat: ergo potest unum peccatum per penitentiam dimitti sine alio.

¶ 2. Præ. Ambr. † dicit super Beati immaculati in via. Prima consolatio est, quia non obliuiscitur misericorditer Deo, secunda per penitentiam, ubi, & si fides desit, poena satisficit, & releuat. Potest ergo aliquis releuari ab aliquo peccato, manente peccato infidelitatis.

¶ 3. Præ. Eorum quæ non necesse est esse simul, unū potest auferri sine alio: sed peccata (ut in secunda parte habitum est. *) non sunt connexa, & ita unum eorum potest esse sine alio: ergo etiam unum eorum potest remitti sine alio per penitentiam.

¶ 4. Præ. Peccata sunt debita, quæ nobis relaxari petimus, cum dicimus in oratione dominica, Dimitte nobis debita nostra &c. sed homo quādoque dimittit unum debitum sine alio: ergo etiam Deus per penitentiam dimittit unum peccatum sine alio.

¶ 5. Præ. Per dilectionem Dei relaxantur hominibus peccata, secundum illud Hier. 31. In charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miserans: sed nihil prohibet, quin Deus diligat hominem quantum ad unum, & sit ei offensus quantum ad aliud, sicut peccatorem diligit quantum ad naturam: odit autem quantum ad culpam. ergo uidetur possibile, quod Deus per penitentiam remittat unum peccatum sine alio.

In lib. de uera, & falsa penit. c. 6. par. ante medium to. 4.

SED CONTRA est, quod Aug. * dicit in li. de penitentia, Sunt plures quos penitet peccasse, sed non omnino, referuantes sibi quadam in quibus delictentur: non animaduertentes, Dominum simul mutum & surdū a demonio liberasse, per hoc docens nos nunquam nisi de omnibus sanari.

D. 101.

RESPON. Dicendum, quod impossibile est per penitentiam unum peccatum sine alio remitti. Primo quidem, quia peccatum remittitur in quantum tollitur Dei offensā per gratiam. Vnde in secunda parte habitum est, * quod nullum peccatum potest remitti sine gratia: omne autem peccatum mortale contrariatur gratiæ, & excludit eam. Vnde impossibile est, quod unum peccatum sine alio remittatur. Secundo, quia (sicut ostensum est *) peccatum mortale non potest sine uera penitentia remitti, ad quam pertinet deserere peccatum, in quantum est contra Deum: quod quidem est commune omnibus peccatis mortalibus: ubi autem est eadem ratio, & idem effectus. Vnde non potest esse uere penitens, qui de uno peccato penitet, & non de alio.

Q. 101. ar. 7. & q. 113. ar. 2.

Si enim displiceret ei illud peccatum, quia est contra Deum super omnia dilectum (quod requiritur ad rationem ueræ penitentia) sequeretur qd de omnibus peccatis peniteret. Vnde sequitur, qd impossibile sit unum peccatum per penitentiam remitti sine alio. Tertio, quia hoc esset cōtra perfectionem misericordia Dei, cuius perfecta sunt opera, ut dicit Deut. 32. unde cuius miseretur, totaliter miseretur. & hoc est quod Aug. * dicit in lib. de penitentia. Quædam impietas infidelitatis est, ab illo qui iustus,

In li. de uera, & falsa penit. c. 6. non longe a fine to. 4.

E & iustitia est dimidiam sperare ueniam.

AD PRIMVM ergo dicendū, qd illud uerbu Greg. non est intelligendum quantum ad remissionem culpæ, sed quantum ad cessationem ab actu: quia interdum ille qui plura peccata consuevit committere, deserit unum, non tamen aliud: quod quidem fit auxilio diuino: quod tamen non pertingit usq; ad remissionem culpæ.

AD SECVDVM dicendum, qd in uerbo illo Amb. Fides non potest accipi, qua creditur in Christum: quia ut Aug. * dicit super illud Ioan. 15. Si non uenisset, & locutus es non fuisset, peccatum non haberet. Infidelitatis hoc enim est peccatum, quod tenetur cuncta peccata: sed accipitur fides pro conscientia: quia interdum per penas, quas quis patitur sustinet, consequitur remissionem peccati, cuius conscientiam non habet.

AD TERTIVM dicendum, qd peccata quamuis non sint connexa, quantum ad conversionem ad bonum commutabile, sunt tamen connexa: quantum ad auersionem a bono incommutabili, in qua conueniunt oia peccata mortalia. & ex hac parte habent rōnē offensæ: quā oportet per penitentiam tolli.

AD QVARTVM dicendū, qd debitū exterioris rei (puta pecuniæ) non contrariatur amicitia, ex qua debitum remittitur: & ideo potest unum dimitti sine alio: sed debitum culpæ contrariatur amicitia: & ideo una culpa uel offensā non remittitur sine altera: ridiculum enim uidetur, qd etiam ab homine aliquis ueniam peteret de una offensā, & non de alia.

AD QVINTVM dicendum, qd dilectio qua Deus diligit hominis naturam, non ordinatur ad bonū gloriæ, a quo impeditur homo per quodlibet peccatum mortale: sed dilectio gratiæ per quam fit remissio peccati mortalis, ordinat hominem ad uitam æternam, secundum illud Rom. 6. Gratiæ Dei, uita æterna. Vnde non est similis ratio.

ARTICVLVS IIII.

Utrum remissa culpa per penitentiam remaneat reatus pœna.

Super Quæstionis 86. Articulum 4.

AD QVARTVM sic proceditur. **¶** 1. Vt qd remissa culpa per penitentiam, nō remaneat reatus pœna. Remota enim causa, remouetur effectus: sed culpa est causa reatus pœnae: ideo enim est aliquis dignus pœna, quia culpam commisit. ergo remissa culpa, non potest remanere reatus pœna.

¶ 2. Præ. Sicut Apostolus dicit Ro. 5. Donum Christi est efficacius qd pœna: sed peccado homo simul incurrit culpā, & pœna reatum. ergo multo magis per donū gratiæ, simul remittitur culpa, & tollitur pœna reatus.

¶ 3. Præ. Remissio peccatorū fit in penitentia per uirtutē passionis, secundum illud Rom. 3. Quæ proposuit Deus propitiatorem, per fidem in sanguine ipsius, propter remissionem præcedentiū delictorū: sed passio Christi est sufficienter satisfactoria, pro omnibus peccatis, ut supra habitum est. * non ergo post remissionem culpæ remanet aliquis reatus pœnae.

In artic. 4. eiusdem quaestio. in responsione ad primum, pro quanto ibi dicit, qd remissio peccati mortali remanet ordinata conuersio ad commutabile bonum, pro qua debetur reatus pœnae temporalis, ad uerte sententiā hanc intelligi de possibili, & quo ad inordinationem: non autem necessesse est remanere humilimodi conuersionē, sed potest simul totū tolli. Et similiter dato qd non totum sit sublatum, non est necesse remanere ipsam conuersionem, sed in ordinationē, quæ fuit ipsius conuersionis. Potest enim qui peccato auaritiæ deliquit, ante remissionē peccati dimittis auaritiæ actibus & inclinationibus, in oppositos actus conuerti, & tūc apparet, quod adueniente gratia remittente peccatum prioris auaritiæ, non remanet

Tract. 4. in Ioan. inter pri. & uel. tom. 9.

Supra q. 67. ar. 3. ad 3. & q. 69. ar. 10. ad 3. & 4. di. 14. q. 1. ar. 10. & 10. 11. 12. 4. Et Heb. 6.

Q. 86. 8. 9. & q. 79. 4. 9.

remanet conuersio illius habitualis ad cōmutabile bonum, sed inordinatio ipsius incuria, per p̄quam temporalem ordinatōnem siquidem illius inordinatiōnis remanet reatus p̄ne temporalis, tamē, quouique culpabilis inordinatio ordinata sufficiens fuerit per penam.

SED CONTRA est, qd̄ 2. Reg. 12. dicitur, qd̄ cum Dauid penitens dixisset ad Nathan, Peccaui dño, dixit Nathan ad illū, Dñs quoq; transulit peccatū tuum, nō morieris: veruntamen filius qui natus est tibi, morte morietur: quod fuit in penā p̄cedentis peccati, ut ibidem dicitur. ergo remissa culpa, remanet reatus alicuius p̄ne.

RESPON. Dicendum, qd̄ sicut in secunda parte habitū est, * in peccato mortali sunt duo. scilicet

1. ab incommutabili bono, & conuersio ad cōmutabile bonū inordinata. ex parte ergo auersionis ab incommutabili bono, consequitur peccatū mortale reatus p̄ne aeternae, ut qui contra aeternum bonum peccauit, in aeternū puniatur: ex parte. n. conuersionis ad bonum cōmutabile, inquantū est inordinata, consequitur peccatum mortale reatus alicuius p̄ne: quia inordinatio culpae non reducit ad ordinē iustitiae, nisi per penā: iustū est. n. vt qui voluntati suae plus indulget, q̄ debuit, cōtra voluntatē suā aliquid patitur: sic. n. erit aequalitas. vñ Apoc. 18. dicitur. Quantum gloriificauit se, & in delicijs fuit, tñ date illi tormentum & luctum: quia tñ conuersio ad bonū commutabile est finita, non habet ex hac parte peccatū qd̄ debeatur ei p̄na aeterna. vñ si sit inordinata conuersio ad bonū commutabile sine auersione a Deo, sicut est in peccatis diuinalibus, non debetur peccato p̄na aeterna, sed tp̄alis. qñ igitur per gratiam remittitur culpa, tollitur auersio animae a Deo, inquantum per gratiam anima Deo coniungitur: unde & per consequens simul tollitur reatus p̄ne aeternae, potest tamen remanere reatus alicuius p̄ne temporalis.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd̄ culpa mortalis utrumq; habet, & auersionē a Deo & conuersionē ad bonum creatum: sed sicut in secunda parte habitum est, * auersio a Deo, est ibi sicut formale: cōuersio autē ad bonū creatū, est ibi sicut materiale. Remoto autē formali cuiuscumq; rei, tollitur species, sicut remoto rationali tollitur species humana: & iō ex hoc ipso dicitur culpa mortalis remitti, qd̄ per gratiam tollitur auersio mentis a Deo simul cum reatu p̄ne aeternae: remanet tñ illud quod est materiale. Inordinata conuersio ad bonum creatum, pro qua debetur reatus p̄ne temporalis.

AD SECVNDVM dicendum, qd̄ sicut in secunda parte habitum est, * gratiam pertinet operari in homine iustificando ipsum a peccato, & cooperari homini ad recte operandū. Remissio igitur culpae & reatus p̄ne aeternae, pertinet ad gratiā operantem: sed remissio reatus p̄ne tp̄alis pertinet ad gratiā cooperantē, inquantum. scilicet hō cum auxilio diuinā gratiā patienter p̄nas tolerando, absoluitur ēt a reatu p̄ne tp̄alis. sicut igitur prius est effectus gratiā operantis, q̄ gratiā cooperantis, ita ēt prius est remissio culpae & p̄ne aeternae, q̄ plena absolutio a p̄na tp̄ali: utrumq; enim est a gratia, sed primū a gratia sola, secundum, ex gratia & libero arbitrio.

AD TERTIVM dicendum, qd̄ passio Christi de se sufficiens est ad tollendum oēm reatum p̄ne nō solum aeternae, sed ēt tp̄alis, & secundum modum quo homo participat uirtutem passionis Christi, percipit etiam absolutionem a reatu p̄ne. In baptismo autem homo participat totaliter uirtutem passionis Christi, utpote per aquam, & spiritum Christo commortuus peccato, & in eo regeneratus

ad nouam vitam, & ideo in baptismo homo consequitur remissionem reatus totius p̄ne. In poenitentia uero consequitur uirtutem passionis Christi, secundum modum priorum actuum, qui sunt materia poenitentiae, sicut aqua baptismi, ut supra dictum est. * Et ideo non statim per primum actum poenitentiae quo remittitur culpa, soluitur reatus totius p̄ne. sed completis omnibus poenitentiae actibus.

ARTICVLVS V.

Utrum remissa culpa mortali tollantur omnes reliquiae peccati.

AD QVINTVM sic proceditur. Vt qd̄ remissa culpa mortali, tollantur omnes reliquiae peccati. Dicit. n. f. Aug. in lib. de poenitentia: Numquam dominus aliquem sanauit, quem omnino non liberauit: totum. n. hominem sanauit in sabbatho: quia & corpus ab infirmitate, & animam ab omni contagione: sed reliquiae peccati pertinent ad infirmitatem peccati. ergo non uidetur possibile quod remissa culpa, remaneant reliquiae peccati.

¶ 2. Præter. Secundum Diony. 4. c. de diu. no. bonum est efficacius q̄ malum: quia malum non agit nisi uirtute boni: sed homo peccando, simul totam infirmitatem peccati incurrit. ergo multo magis penitendo liberatur etiam ab omnibus peccati reliquijs.

¶ 3. Præter. Opus Dei efficacius est, q̄ opus hominis: sed per exercitium humanorum operum ad bonum, tolluntur reliquiae peccati cōtrarij: ergo multo magis tolluntur per remissionem culpae, quae est opus Dei.

SED CONTRA est, qd̄ Marci 8. legitur, qd̄ cæcus illuminatus à Domino, primo restitutus est ad imperfectum uisum (unde ait, Video homines uelut arbores ambulantes) deinde restitutus est perfecte, ita ut uideret clare omnia. Illuminatio autē cæci, significat liberationem peccatoris. Post primam * ergo remissionem culpae, qua peccator restituitur ad uisum spiritualem, adhuc remanent in eo aliquae reliquiae peccati prateriti.

RESPON. Dicendum, quod peccatū mortale ex parte conuersionis inordinatē ad bonum commutabile, quandam dispositionem causat in anima, uel etiam habitum, si actus frequenter iteretur: sicut autem dictum est, scilicet culpa peccati mortalis remittitur, inquantum tollitur per gratiam auersio mentis à Deo. Sublato autem eo, quod est ex parte auersionis, nihilominus remanere potest id, quod est ex parte conuersionis inordinatē, cum hanc contingat esse sine illa, sicut prius dictum est. † & ideo nihil prohibet quin remissa culpa, remaneant dispositiones ex p̄cedētibus actibus causate, quae dicuntur peccati reliquiae. Remanent tamen debilitatē & diminutē, * ita qd̄ homini non dominentur. Et hoc magis per modum dispositionum, quàm per modū habituum: sicut etiam remanet fomes post baptismum.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd̄ Deus totum hominē perfecte curat: sed qñq; subito, sicut socrum Petri statim restituit perfecte sanitati, ita ut surgens ministraret illis, ut legitur Luc. 4. quandoq; autē succelsiue: sicut dictum est de cæco illuminato. Mar. 8. Et etiam spiritaliter quandoq; tanta commotione cōuertit cor hoīs, ut subito perfecte cōsequatur sanitate sp̄ualē, nō solum remissa culpa, sed sublati omnes

Q. 84. art. 1. & 3.

Supra ar. 4. ad 3. Et 4. dist. 14. q. 2. ar. 1. q. 3. & 1. cor. 11. le. 7.

In li. de vera & falsa poenit. capit. 9. post mediu. tom. 4.

Cap. 4. part. 9. inter principia & medium.

Alias post poenitentia ergo &c.

Ar. p̄ced.

Ar. p̄ced.

* Alias ita qd̄ homini non dominentur magis p̄ modum dispositionum.

Q. 44. art. 3. ad 2.

